

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Wojna w badaniach archeologicznych

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia - przedmioty do wyboru Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLPWS.1100000KU.16020.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Fakultatywny Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe uzupełniające
Koordynator zajęć	Paulina Suchowska-Ducke	
Prowadzący zajęcia	Paulina Suchowska-Ducke	
Okres Semestr zimowy	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Konwersatorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Przedstawienie wojny jako zjawiska będącego częścią praktyki społecznej i towarzyszącego człowiekowi od zarania dziejów
C2	Omówienie źródeł będących świadectwem różnego rodzaju aktów przemocy i konfliktów zbrojnych w pradziejach
C3	Omówienie wybranych przykładów aktów przemocy i konfliktów zbrojnych w pradziejach

Wymagania wstępne

Ogólna wiedza o pradziejach Europy kontynentalnej i basenu Morza Śródziemnego

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Zna najbardziej istotne definicje, terminy opisujące konflikty zbrojne, wojny i akty przemocy	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02	Kolokwium pisemne
W2	Zna źródła archeologiczne wykorzystywane w badaniach nad konfliktami zbrojnymi, wojną i aktami przemocy w pradziejach	ARL_K1_W03, ARL_K1_W04	Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Na podstawie przykładów potrafi scharakteryzować różne rodzaje konfliktów zbrojnych, wojen i aktów przemocy w okresie epoki brązu w Europie kontynentalnej i w basenie Morza Śródziemnego	ARL_K1_U01, ARL_K1_U03, ARL_K1_U04	Kolokwium pisemne
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	Ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji	ARL_K1_K01	Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Historia badań nad konfliktami zbrojnymi i wojną pradziejach (główni badacze, koncepcje, teorie)	W1	Konwersatorium
2.	Analiza źródeł (archeologicznych, ikonograficznych, pisanych, przyrodniczych)	W2, U1	Konwersatorium
3.	Charakterystyka różnych rodzajów konfliktów zbrojnych, wojen i aktów agresji na podstawie wybranych przykładów	W2, U1, K1	Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Konwersatorium	Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Dyskusja, Metoda analizy przypadków, Demonstracje dźwiękowe i/lub video

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Konwersatorium	bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował 60% treści nauczania

Literatura

Obowiązkowa

1. Carman J., Harding A. (red.) 1999. Ancient Warfare: Archaeological Perspectives. Stroud, Sutton. Wybrane rozdziały
2. Jantzen D., Brinker U., Orschiedt J., Heinemeier J., Piek J., Hauenstein K., Krüger J., Lidke G., Lübke H., Lampe R., Lorenz S., Schult M., Terberger T. 2011. A Bronze Age battlefield? Weapons and trauma in the Tollense Valley, north-eastern Germany. *Antiquity* 85: 417-433.
3. Otto T., Thrane H., Vandkilde H. (red.) 2006. War and Society. Archaeological and Social Anthropological Perspectives. Aarhus, Aarhus University Press. Wybrane rozdziały
4. Polak, A. 2010. Wojna jako wyzwanie dla badacza, *Kwartalnik Bellona* 2: 58-66
5. Polak, A. 2011. Refleksja nad zagadnieniami wojny i pokoju. Od starożytności po współczesność. *Zeszyty Naukowe AON* 3: 388-410

Dodatkowa

1. Osgood R., Monks S., Toms J. 2000. Bronze Age Warfare. Stroud, Sutton
2. Suchowska-Ducke P., Skrzyniecki R. 2019. Opowieści o chwale i mieczu. Kilka uwag o wojnie i wojownikach w epoce brązu, w: *Vir Bimaris. Od kujawskiego matecznika do stepów nadczarnomorskich. Studia z dziejów międzymorza bałtycko-pontyjskiego ofiarowane Profesorowi Aleksandrowi Kośko*. Szmyt M, Chachlikowski P, Czebreszuk J, Ignaczak M, Makorowicz P. (red.). *Archaeologia Bimaris. Dyskusje*, vol. 5, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, str. 813-827
3. Vencel, S. 1984. War and Warfare in Archaeology. *Journal of Anthropological Archaeology* 3: 116-132
4. Wawer R. 2019. "Wojny Jahwe" w Starym Testamencie z perspektywy nauczania Katechizmu Kościoła Katolickiego o wojnie sprawiedliwej. *Studia Bobolanum* 30: 101-118

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Konwersatorium	30
Czytanie wskazanej literatury	20
Przygotowanie do zajęć	5
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 55
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K1_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do umiejętnego uczenia się przez całe życie, doskonalenia kwalifikacji merytorycznych i praktycznych w zakresie archeologii
ARL_K1_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, rozpoznawać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować źródła z wykorzystaniem metod stosowanych w archeologii; przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację w celu określenia ich znaczeń, kontekstu społecznego i miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K1_U03	Absolwent/ka potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami z zakresu archeologii
ARL_K1_U04	Absolwent/ka potrafi merytorycznie argumentować z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułować wnioski i opinie o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów, na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętnie przygotowywać opracowania w różnych formach
ARL_K1_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce i znaczenie archeologii w systemie nauk (zwłaszcza nauk humanistycznych) oraz jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną; powiązania archeologii z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, ścisłych, przyrodniczych i społecznych
ARL_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie terminologię, teorie, metodologię i metody z zakresu archeologii
ARL_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie problematykę z zakresu szczegółowej wiedzy dotyczącej archeologii pradziejowej, średniowiecznej i historycznej lub orientalnej i antycznej; główne kierunki rozwoju i najważniejsze nowe osiągnięcia w zakresie archeologii
ARL_K1_W04	Absolwent/ka zna i rozumie metody w zakresie gromadzenia, zarządzania i przetwarzania archeologicznych zasobów źródłowych oraz analizy i interpretacji tych zasobów, specyficznych dla rozmaitych tradycji, teorii lub szkół badawczych archeologii (prahistorii)